

Державна архівна служба України
Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України
Центральний державний архів вищих органів влади та управління України
Центральний державний архів громадських об'єднань України
Галузевий державний архів Служби безпеки України

Всесвіт
Олеся Павловича Бердника
(1926–2003)

Буклет до документально-книжкової виставки

Київ
2012

**Ра Святий, прийди у нашу хату,
Розбуди нещадно і зігрій.
Хай всміхнеться Вічно Суца мати
Усміхом кохання і надій!**

**Хай у небі, на землі, в безмежжі
Загримить всепереможне Ра.
Темні розпадаються мережі –
Народилась Радості пора!**

О. П. Бердник, 1980-і рр.
Із родинного архіву Бердників.

Постать **Олександра (Олеся) Павловича Бердника** (1926–2003) – видатного українського письменника-фантаста, косміста, визначного громадського діяча та філософа – назавжди залишиться в історії вітчизняної культури.

Дитинство майбутнього письменника пройшло у родинному селі Кийлові на Київщині. Навчання в школі було перервано війсьним лихоліттям. Юний О. П. Бердник пішов на фронт. По війні – учень студії при Київському театрі ім. І. Франка, працював актором. У 1949–1954 рр. відбував покарання за обвинуваченням “у антирадянській діяльності”. Літературна творчість

О. П. Бердника припадає на кінець 1950-х рр. За період 1950–1990-х рр. вийшло бл. 30 книг письменника. У 1976 р. О. П. Бердник – один із засновників Української Гельсінської Групи (УГГ). У кінці 1980-х рр. заснував і очолив Українську духовну республіку. Балотувався на посаду 1-го Президента України (1991).

Батьківська хата,
с. Кийлів.
*Із родинного архіву
Бердників.*

Анкета заарештованого
О. П. Бердника,
1949–1950 рр.
ГДА СБУ.

етапи життя та творчості письменника. Ці матеріали експонуються вперше.

Родинні документи – це фотографії пращурів О. П. Бердника (найстаріша – копія 1904 р.); документи про трудову діяльність батька-коваля (довідки та фотографії); фотографії українського письменника-фан-

О. П. Бердник серед юних читачів.
1960-і рр.
Із родинного архіву Бердників.

Підготовлена за ініціативи Голови Укрдержархіву О. П. Гінзбург документально-книжкова виставка ґрунтується на архівних документах, що містяться у центральних державних архівах, Галузевому державному архіві СБ України та документах із родинного архіву Бердників.

Мета виставки – достовірно та різнобічно представити усі напрямки творчої, громадської та суспільно-політичної діяльності О. П. Бердника та його постаті як людини.

Документально-книжкова спадщина, представлена на виставці, містить понад 200 архівних документів, друкованих видань, музейних предметів, що розкривають основні

Г. Маликов. Обкладинка до твору О. Бердника.
Із фондів ЦДАМЛМ України.

таста, громадського діяча в дитинстві та юності в колі родини, на фронтах Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.; краєвидами Кийлова, зафіксованими О. П. Бердником у 1960-х рр. тощо.

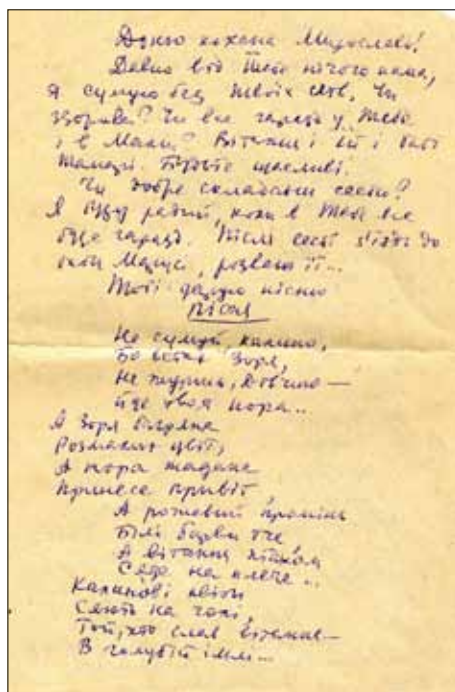

Анкета заарештованого
О. П. Бердника, 1979 р.
ГДА СБУ.

Літературна творчість (1957–1973) митця в експозиції виставки – це запрошення на літературні вечори за його участю, рекламні листівки про виступи письменни-

Про перший арешт (ст. 58 КК СРСР), відбування покарання в таборах Печори та Казахстану (1949–1956) О. П. Бердника розповідають анкета заарештованого 1949 р. (ГДА СБУ), листування з членами родини – матір'ю Марією Василівною, батьком Павлом Трохимовичем, сестрою Ольгою; клопотання батька О. П. Бердника до прокуратури СРСР про помилування сина; фотографії цих років.

Лист О. П. Бердника до дочки
Мирослави, 1980-і рр.
Із родинного архіву Бердників.

С. Реріх та О. П. Бердник, 1990-і рр.
Із родинного архіву Бердників.

О. П. Бердник. “Сонця і скелі”.
Пап., акварель, пензель.
З фондів ЦДАМЛМ України.

ка в рамках роботи Бюро пропаганди художньої літератури СПУ, фотографії зустрічей з школярами; перші газетні та журнальні публікації фантастичних оповідань та повістей, його коментарі до художніх робіт М. Реріха, рукописи творів з архівів українських видавництв; ілюстрації Г. Малакова до книг О. П. Бердника; листування родини письменника з Вірою Вовк.

Філософська концепція Духовних Націй, робота над проектом “Альтернативна еволюція” (з 1974 р.), заснування спільно з Миколою Руденком та Оксаною Мешко Української Гельсінської групи (УГГ) (1976 р.) – цей період громадсько-політичної діяльності О. П. Бердника висвітлено у документах про виключення письменника із СПУ;

біографічній довідці засновника УГГ; друкованих виданнях з фондів ЦДАМЛМ України про діяльність Української філії Гельсінської групи.

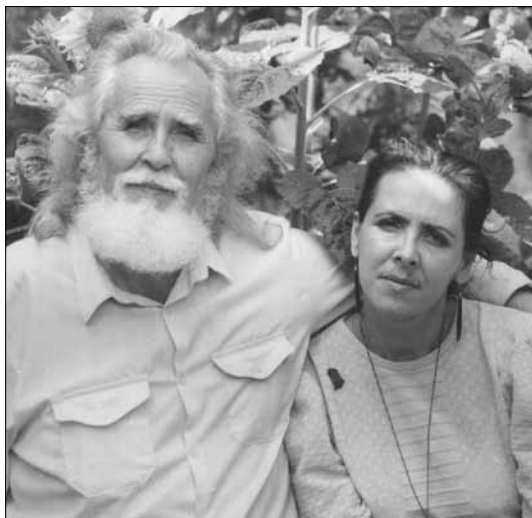
Період життя, що охопив другий арешт (ст. 62/2 КК СРСР – звинувачення в антирадянській діяльності), перебування в таборах суворого режиму в с. Кучино Пермської обл. (1979–1984) розкрито у доповідних

Село Витачів
Київської області,
урочища хода.
Середина 1990-х рр.
Із родинного архіву
Бердників.

записках про слідство над О. П. Бердником з фондів ГДА СБУ, протоколах стеження, інформаційних повідомленнях КДБ УРСР; а також у листуванні з донькою Мирославою (з численними малюнками О. П. Бердника-художника на “саморобних” листівках).

Літературна та громадська діяльність 1980–1990-х рр., творчі поїздки за кордон (США, Канада, Індія, інші країни), спілкування із С. Реріхом розкриті у вітальних листівках від С. Реріха; документах про співпрацю О. П. Бердника з товариствами ім. М. Реріха в Україні; численних фотографіях, зроблених під час зустрічей з С. Реріхом та під час його виступів перед українською громадою США та Канади.

О. П. Бердник з дочкою Мирославою
1990-і рр.

Із родинного архіву Бердників.

О. П. Бердник серед учасників Кубанського народного хору, 1990-і рр.

Із родинного архіву Бердників.

О. П. Бердник під час Першого собору духовної України 1990 р.

Із родинного архіву Бердників.

Про Українську Духовну Республіку, що була сенсом останнього десятиліття життя і діяльності О. П. Бердника, розповідають архівні документи з фондів ЦДАВО України та із архіву родини Бердників. Серед документів – копія статуту Української Духовної Республіки (УДР), засвідченого під-

Під час Другого собору Української Духовної Республіки.

Трахтемирів, 1991 р.

Із родинного архіву Бердників.

О. П. Бердник з В. Литвином 1990-і рр.

Із родинного архіву Бердників.

О. Бердник. Портрет дочки
Мирослави.
*Із родинного архіву
Бердників.*

ті”); численні замальовки на листах та листівках до доньки Мирослави.

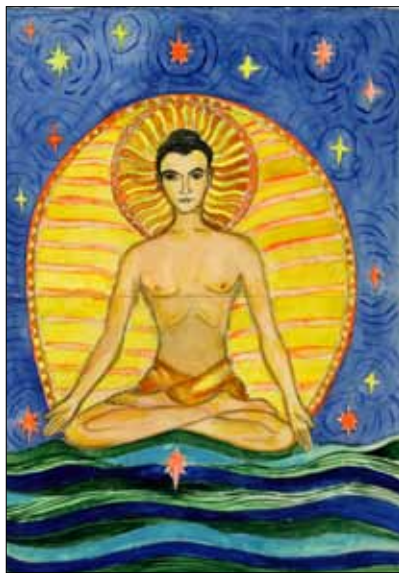
Експозиція документально-книжкової виставки дає можливість ознайомитися широкому загалу з невідомими матеріалами про життя та діяльність О. П. Бердника. Оприлюднення цих матеріалів сприятиме введенню до духовної скарбниці вітчизняної культури документально-художньої спадщини письменника.

Організатори виставки висловлюють щире подяку М. О. Бердник за надані для включення до експозиції матеріали і документи з родинного архіву, представленні друкованими виданнями та творами живопису, графіки, особистим листуванням.

писом О. П. Бердника, програма УДР, свідоцтво про його реєстрацію, газетні та журнальні репортажі про Всесвітні собори УДР, інтерв'ю в періодиці з О. П. Бердником, поштові листівки із символікою УДР.

Експозиція містить також матеріали про участь О. П. Бердника у виборах 1-го Президента України, численні індивідуальні світлини письменника та в групі з друзями, близькими та родиною.

На виставці є роботи О. П. Бердника, які свідчать про його талант як художника-графіка. Серед них – олівцеві та акварельні портрети рідних: матері Марії Василівни, доньки Мирослави; “містичні” пейзажі (“Сонця і скелі”, “На далекій похмурій планеті”);

О. П. Бердник. Малюнок із листа до дочки Мирослави.
Із родинного архіву Бердників.

**Центральний державний архів-музей
літератури і мистецтва України**

Адреса: Україна, 01034, м. Київ, вул. Володимирська, 22-а
(територія Національного заповідника “Софія Київська”)

Веб-сайт: <http://csam.archives.gov.ua>

E-mail: slv1@mail.univ.kiev.ua; archiv-muzey@ukr.net; Cdamlm@bigmir.net

Директор – *Кульчий Олена Валеріївна*

Тел/факс: (044)278-44-81

Заступник директора – головний зберігач фондів –

Малярчук Тамара Миколаївна

Тел.278-01-83

Заступник директора – *Авраменко Валерій Степанович*

Транспорт: ст. метро “Золоті ворота”.

Години роботи: пн. – чт. 09.00-18.00

пт. 09.00-17.00

Читальний зал для відвідувачів працює щоденно, крім суботи та неділі з
10.00 до 17.00

Останній день кожного місяця – санітарний